

JENNIFER BULLINGTON

Psykosomatik: En biomedicinsk anomali – hur ska vi förstå det psykosomatiska?

En medelålders man remitterades till vår psykiatriska mottagning på grund av oförklarliga, plågsamma ryggsmärtor. Distriktsläkaren hade inte kunnat hitta någon fysisk orsak till smärtorna. Trots upprepade undersökningar och diverse sjukgymnastiska behandlingar, förblev denne man utom sig av smärta och ångest över sina ryggproblem. På remissen stod det "en man med psykosomatiska ryggsmärtor" och längre ned, önskades "lämplig behandling." En ganska vanlig remiss, med ett tankeväckande innehåll. Exakt *vad* är det som ska behandlas, och *hur* ska det gå till? Ryggen skulle inte behandlas med traditionella somatiska metoder, eftersom han redan hade fått all tänkbar behandling i den vägen. Hans "psyke" skulle inte heller behandlas, eftersom han sökte sjukvården för ont i ryggen. Kroppens symptom kan inte betraktas som ett rent somatiskt problem och de psykiska komponenterna kan inte behandlas med vanlig psykoterapi. Uttryckt på ett annat sätt, behandlingen måste beröra *både/och* i det mellanområde som kallas för "psykosomatik."

Psykosomatiska symptom och sjukdomar är utmanande och svårbegripliga, eftersom vårt sätt att tänka kring kropp och själ för oss rakt in i en mängd teoretiska svårigheter. Trots att vi har en intuitiv förståelse för vad psykosomatik är, blir det ändå svårt att förstå kropp–sjel-sambandet när vi börjar reflektera närmare kring psykosomatik. Hur kan något som jag upplever i mitt själsliv påverka min materiella kropp? Vad är "kropp" och vad är "själ"? Hur hänger de ihop? Är det överhuvudtaget fruktbart att tala om psykosomatik som ett "samband" mellan två (olika) områden? Vårt sätt att tala om kropp och själ låser oss onekligen i vissa bestämda tankemönster. Vi talar om kroppen som ett ting, som om den inte vore jag själv. Vi upprättar ett slags skiljelinje

mellan mig och min kropp, som om kroppen är någonting som *jag* förfogar över. Med den utgångspunkten följer det eviga kropp–själ-problemet, och vi blir tvungna att ge oss in i till synes olösliga frågor som handlar om relationen mellan det materiella och det immateriella. Det är uppenbart att vi behöver en ny, annorlunda utgångspunkt om vi vill komma vidare i förståelsen av psykosomatik, en utgångspunkt som inte utgår ifrån de traditionella kategorierna ”kropp” och ”själ.”

Psykosomatik är en anomali som utmanar den traditionella biomedicinska referensramen. Biomedicin är uppbyggd kring beskrivningar av fysiologiska, neurologiska, materiella processer som pågår i en ”objektiv” kropp, medan psykosomatik handlar om en *levd kropp* som är subjektiv, kontextbunden, expressiv/kommunicerande och meningsbärande. Jag kommer här att presentera en annorlunda syn på psykosomatik, som utgår ifrån den levda kroppen snarare än den objektiva kroppen. Den alternativa psykosomatiska teorin är hämtad ur min egen teoribildning från min avhandling (Bullington, 1999), där jag har inspirerats av den franske fenomenologen Maurice Merleau-Pontys (1942; 1945) nydanande syn på kropp och själ. Men först en kort orientering i problemställningen.

1. Psykosomatik och kropp–själ-problemet

Vi har länge antagit att kropp och själ samverkar i en mängd kroppsliga symptom och sjukdomar. Men vi moderna människor har också försökt begripa hur de mentala processerna kan påverka och förändra organiska strukturer i en materiell kropp. Alla psykosomatiska teorier delar en gemensam problemställning, nämligen att försöka reda ut hur fysiska symptom relaterar till vad som kan kallas en meningsdimension. Vantrivsel, konflikter, oro ger sig till känna som kroppsliga symptom. Psykosomatik handlar i så fall om en talande kropp, men ett sådant begrepp är problematiskt, eftersom vi inte brukar tillskriva en meningsnivå till kroppen. Det är inte kroppar som talar, utan personer. Och personer talar med tankar och ord, inte med sina kroppar. Hur kan en *kropp* mena någonting? Vi närmar oss nu kärnpunkten i psykosomatisk problematik, nämligen kropp–själ-frågan.

Kropp–själ-problemet är ett gammalt filosofiskt diskussionsämne som handlar om hur själen och kroppen hänger ihop. Det är lätt att inse att detta är en central fråga inom psykosomatik. Hur kommer det sig att en människa blir fysiskt sjuk av något hon tänker, känner, vill

eller fruktar? Vad är det som händer när t ex en obesvarad kärlek "orsakar" ont i ryggen, hur går det till när sorg "leder till" cancer, missnöje uttrycks som ont i lederna? Vi moderna västerlänningar är vana att tänka på kroppen som något mekaniskt, kausalt påverkat, tinglikt, medan vi konceptualiserar vårt inre liv som annorlunda än våra kroppar. Att dela upp människan i två delar, det psykiska och det fysiska brukar kallas för kropp-själ-dualism. Kärnan i alla dualistiska uppfattningar är att människan delas upp i en del som är materiell, dvs kroppen, och en del som inte är materiell, som vi kallar för själen, eller som vi idag benämner "det psykiska" eller "medvetandet". Det som hör till den materiella världen, kroppen, följer naturens lagar. Kroppen är lokalisierbar, observerbar, mätbar, och vi kan diskutera kroppens processer och tillstånd som objektiva fakta. Vem som helst kan observera materiella, fysikaliska och fysiologiska processer i kroppen, och vi talar om dem i tredje person. Å andra sidan, anser vi att det som hör till det psykiska området inte är materiellt. Vi kan inte lokalisera tankar och upplevelser eller mäta dem som man kan mäta fysiologiska processer. Vi säger att det själsliga är subjektivt, hörande till det inre livet, och vi pratar om dessa aspekter av oss själva i första person. Den här uppdelningen i materiell-icke-materiell utesluter inte att man kan försöka korrelera subjektiva erfarenheter till objektiva fysiologiska processer, men poängen är att enligt det dualistiska tänkesättet hör kropp och själ till olika kategorier, och har uteslutande egenskaper. Det som är psykiskt kan inte vara kroppsligt och vice versa. Svårigheten blir att teoretiskt få ihop dessa två delar till en. Vi upplever vanligtvis att vi *är* en kropp-själ-enhet, fast våra tanketraditioner ger oss inte några ord för att beskriva denna levda enhet, eftersom vi gärna delar upp kropp och själ i två väsensskilda, uteslutande kategorier.

Ett sätt att försöka komma ur dualismens problem är att ansluta sig till en materialistisk uppfattning. Materialismen innebär att man utgår ifrån att allt som existerar i verkligheten är ting eller fysiska processer. I det här sammanhanget, anser materialismen att medvetandet och "det psykiska" kan förstås som fysiologiska processer i nervsystemet. Vi behöver alltså inga andra förklaringsmodeller eller begrepp för att förstå medvetandets verkliga natur.¹ Människans tänkande är inte

¹ Denna ståndpunkt har kallats för "the explanatory adequacy of physics", (fysikens adekvata förklaringsvärde) vars innebörd är att det kan finnas (eller kommer att

väsentligen annorlunda än de processer som vi har lyckats skapa i våra datorer. Människohjärnans ”program” utgörs av levande, organiskt material, men principen är densamma. Denna ståndpunkt reducerar det väsentliga i fenomenet till en beskrivningsnivå som exkluderar dessa dimensioner per definition.² De flesta av oss är intuitivt inte nöjda med den strikta reduktionismen. Om materialismen vore den rätta lösningen på kropp–själ-problemet, skulle vi inte heller behöva en psykosomatisk teori, eftersom det skulle räcka med de vetenskaper som studerar ting och fysiska processer, som till exempel, kemi och fysik.

Sammanfattningsvis, måste de dualistiska teorierna försöka förklara hur själen och kroppen interagerar, en svår uppgift med tanke på dualismens grundantaganden om kropp och själ. En materiell ”objektiv” kropp, uppfattad och beskriven i tredje person (endorfiner, transmittosubstanser osv) måste på något sätt relateras till en meningssfär. De materialistiska teorierna har en grunduppfattning om människan som en komplex maskin och beskriver mänsklig existens i termer av ett fungerande system där personen ofta ersätts med beskrivningar av hjärnan och hjärnprocesser. Men en person är inte en hjärna. Hjärnan är ett materiellt organ som ligger innanför skallen. *Personaspekterna* beaktas inte i en sådan beskrivning. Trots att alla teorier om psykosomatik har anspråk på att ta sig an människan som en odelad helhet, arbetar psykosomatiska teorier antingen med den tu-delade människan, med alla de medföljande problemen att få ihop människan till en helhet,

---

finnas en enhetlig vetenskaplig teori som förmår att ge en sann och uttömmande förklaring till alla fenomen i uteslutande fysiska termer. Vad det gäller kropp–själ-diskussionen, innebär det att mentala akter är fysiska processer och tillstånd. Författare som Smart, Fodor och paret Churchland företräder en sådan position. Andra författare som Nagel och McGinn tror inte att den naturvetenskapliga ansatsen någonsin kan förklara eller fördjupa förståelse för mentala akter och subjektivitet.

2 Thomas Nagel (1994) skriver, ”Utöver deras funktionella roll i förklaringar av beteende och deras konkreta fysiologiska grund, har medvetna mentala tillstånd en tredje karaktäristik, känd av oss alla, nämligen deras subjektiva, erfarenhetsmässiga kvalitet: hur de är eller hur de framträder eller känns från subjektets perspektiv” (s 64, min översättning). ”*In addition to their functional role in the explanation of behavior and their concrete physiological basis, conscious mental states have characteristic of a third type, familiar to us all, namely, their subjective, experiential quality: how they are or how they appear or feel from the point of view of their subjects.*”

eller utgår ifrån ett materialistiskt synsätt som reducerar människan till förtingligade processer, en varelse utan någon psykosocial verklighet. I varken det ena eller det andra fallet lyckas vi finna en meningsfull psykosomatisk teori, som kan göra det psykosomatiska symptomet begripligt. Vi måste försöka hitta ett sätt att undvika kropp–själ-problemet utan att förlora det specifikt psykosomatiska ur sikte. Det är nu dags att lämna traditionella teorier och vända blicken mot den fenomenologiska traditionen, och i synnerhet Merleau-Pontys arbete om ”den levda kroppen.”

2. Merleau-Pontys fenomenologi och den levda kroppen

Maurice Merleau-Ponty (1908–1961) är den franske fenomenolog som har ägnat särskild uppmärksamhet åt kroppen. Hans tankar om den levda kroppen är i synnerhet fruktbara för nytänkande inom området psykosomatik. Låt oss nu närma oss den levda kroppen genom en inledande betraktelse över den mänskliga kroppen. Vad är en kropp?

Kroppen är en del av den materiella världen. Den utgörs av materia i form av ben, hud, muskler, sensor, diverse vätskor och kemiska substanser. Den är utsträckt i rummet och den äger konsistens och kontinuitet över tiden. Jag kan titta på min kropp, nypa mig själv i armen, även titta i mina egna ögon i en spegel. På det sättet verkar kroppen vara ett ting bland andra ting i världen. Men den är i så fall ett mycket speciellt ting. Ett vanligt ting, som en stol, kan man gå ifrån, men ens kropp kan man inte gå ifrån. Den är alltid där. Den är med mig, eller snarare den *är* mig hela tiden. Jag kan inte ställa kroppen ifrån mig eller gå runt den. Kroppen är den plats varifrån världen sprider ut sig. Kroppens perspektiv är världens centrum, den ursprungliga öppningen mot ”Annanhet”. Vid närmare eftertanke tillhör kroppen inte världen på samma sätt som stolar och bord. Kroppens objekt-status är snarare ett kvasi-objekt. Kroppen kan inte vara ett vanligt objekt, eftersom den är förutsättning för att något objekt överhuvudtaget kan uppstå som objekt för oss människor.

Merleau-Ponty skriver att människan inte är *i* världen som ting, utan *mot* världen, som en riktning.³ Att uppfatta människan som ett ting ”i”

3 Termen ”i-världen-varo” på franska *être-au-monde* har den konnotationen ”att vara riktad mot världen,” snarare än att ”befinna sig *i* (*dans*) världen”. På liknande sätt, betyder ordet *Sens* på franska både förnuft, betydelse och riktning.

världen ger felaktiga associationer till ett slags "behållar"-metaforik, där diverse objekt i världen står bredvid eller staplade ovanpå varandra; bilar, hus, kartonger, träd, barnvagnar och så människor. Den mänskliga kroppen är aldrig bredvid bordet på samma sätt som fåtöljen är bredvid bordet. Mellan den mänskliga kroppen och bordet uppstår ett betydelseutrymme som har att göra med människans riktadhet eller "intentionalitet," som det kallas inom fenomenologiskt språkbruk. Bordet som är nära mig kan vara precis vad jag behöver för att skriva ned ett snabbt brev, eller vara i vägen när jag vill öppna fönstret. Den mänskliga kroppens rumslighet kan alltså inte mätas eller förstås som ett faktiskt avstånd mellan kroppen och tingen. Den horisont som öppnar upp från kroppens position i rummet kan snarare beskrivas som ett betydelseutrymme, omkring vilken en värld och en situation kan uppstå. För att ta ett enkelt perceptuellt exempel, fönstret kan vara förgrund när jag ser fettfläckar som jag vill tvätta bort, eller bakgrund när jag tittar genom fönstret efter min vän som snart skall komma. Fönstret är *där* för mig på ett sätt som det inte är för bordet framför fönstret. Fenomenet figur/grund existerar inte *i* rummet som något faktiskt föreliggande, utan uppträder endast som relation mellan människan och världen. Kroppen som kvasi-objekt utstrålar en rumslighet som är annorlunda än det avstånd som råder mellan tingen. Så, om kroppen inte är ett vanligt ting, och inte heller själen, vad är den för slags vara?

Merleau-Ponty karaktäriserar den mänskliga existensen i termen av "den levda kroppen." Den levda kroppen, *le corps propre* på franska, betyder både den egna kroppen och den egentliga kroppen. Men denna egna kropp finns inte i något slags vakuum. Min levda kropp är en kropp-själ-närvaro som alltid existerar i förhållande till en befintlig, konkret situation. Merleau-Ponty karaktäriserar denna helhet som olika sektorer av ett och samma fält. Den levda kroppen kan således sägas beskriva en människas levda relation till sin värld. "Världen" förstådd ur ett fenomenologiskt perspektiv är det som visar sig för människan och det mot vilket vi ständigt förhåller oss. Genom den relationen uppstår mänsklig erfarenhet. Det finns ingen förståelse som inte är rotad i en kroppslig tillvaro, inga kroppsliga erfarenheter som åtminstone inte har en rudimentär mening, och ingen värld utan en kropp-själ-närvaro. Dessa tre poler är, enligt Merleau-Ponty, den grundläggande basen för all vidare undersökning och reflektion. Den levda kroppen är detta

fält, människan som en kropp–själ-enhet i ständigt relaterande till det som hon möter i sin riktadhet, dvs en meningsfull värld, en situation. Den fenomenologiska uppgiften för Merleau-Ponty är att avtäcka och undersöka just detta fält, och framför allt att blottlägga kroppens betydelse i helheten.

Om vi sätter våra föreställningar om den objektiva kroppen åt sidan, och riktar uppmärksamheten mot fenomenet den levda kroppen, vad finner vi? Vi har nyss sagt att den levda kroppen ska förstås som en kropp–själ-enhet eller närvaro. Vad betyder det? Frågan för oss rakt in i kropp–själ-problematiken och de eviga frågorna ”vad är kropp och vad är själ, och hur förhåller de sig till varandra?”. Merleau-Ponty har avvisat de klassiska positionerna, dualism och materialism, till förmån för en tredje term som är varken själ-i-en-kropp (dualism) eller kropp-utan-själ (reduktionistisk materialism). Hans kropp–själ-enhet kan beskrivas som ett kontinuum av framträdanden på olika nivåer, från kroppsliga, perceptuella, icke-tematiska erfarenheter till de kognitiva, språkliga, kulturella nivåerna. Den nivå som framträder i ett konkret ögonblick beror på vilken situation som för tillfället råder. Människan är alltid både kropp och själ samtidigt, men denna blandning visar sig inte som en kroppslig behållare av mentala akter, och inte heller som ett rent mekaniskt (sjäslöst) system, utan som en pendling på ett kropp–själ-kontinuum.

Vi är ursprungligen den här kropp–själ-enheten innan vi tankemässigt delar upp människan i en materiell, objektiv kropp och en immateriell själ. Vi behöver inte förlägga själsliga fenomen som förståelse, avsikter och mening till en själslig sfär bakom eller bortom vår kroppsliga existens. Kroppen vet och kroppen förstår, men inte på det sättet som vi brukar associera till själens tankar. Kroppens tankar är som rudimentära, prototankar. Av den anledningen, behöver vi inte undra hur vi ska kunna införliva en mekanisk, objektiv kropp med en mystisk själ. Mening är ingenting avskilt från vår kroppsliga natur. Men vi måste hitta ord för den kropp som är levande, subjektiv och meningsbärande.

Kropp–själ-relationen beskrivs av Merleau-Ponty som en överlappning. Kroppen är bara ”den andra sidan” av själen. Vi pendlar hela tiden på ett kropp–själ-kontinuum, mellan olika nivåer av existens. Ibland är människan nästan enbart kropp (dvs det kroppsliga framträder), ibland är hon mycket själ och lite kropp. Kropp och själ kan liknas vid två nivåer som samspelar med varandra. Benämningarna ”kropp” och

”själ” beskriver olika existensmöjligheter hos oss som blir aktiverade i olika grad beroende på vad det är som för tillfället möter oss. Den tänkande kroppen och den förkroppsligade själen är alltid närvarande, fast hur dessa nivåer visar sig varierar från situation till situation. ”Jag” som kropp och själ befinner mig alltid någonstans på detta kropp–själ-kontinuum. Med sin idé om ett kropp–själ-kontinuum bryter Merleau-Ponty upp traditionella föreställningar om kropp och själ, mening och materia. Vi kan inte tänka en tanke som inte är genomsyrad av vår kroppsliga natur, men vi kan inte heller uppleva kroppen som någonting meningslöst, utan själ. Kropp och själ delar ett gemensamt liv, och det är det pendlande, gemensamma livet som blir stört då vi inte kan möta det vi upplever på den nivå som motsvarar situationen. I det läget uppstår en disharmoni, eller en störning i flödet. Här närmar vi oss det område som kallas ”psykosomatik”, dvs ett kroppsligt svar på en psykosocial utmaning.

3. Fenomenologisk teori om psykosomatik

För att göra ”den talande kroppen” begriplig, måste vi komma ihåg att kroppen äger en rudimentär förmåga till att uppfatta och uttrycka mening. Mina ben ”vet” hur de ska gå uppför trapporna, mina händer finner sig hemma vid tangentbordet när jag skriver på datorn. Ett litet barn spottar ut mat och vevar med armarna när det säger ”nej” osv. Ju äldre vi blir, desto mer utvecklade blir våra möjligheter att uttrycka och nyansera mening. I och med språk- och kulturkompetens lär vi oss en mängd olika sätt att t ex sätta gränser och avvisa som tidigare var mycket trubbigt uttryckt i form av till exempel utspottande av mat. Vi hittar oftast den nivån vi behöver för att klara av olika situationer. Den här pendlingen på kropp–själ-kontinuum i förhållande till olika konkreta situationer är den levda kroppens grundläggande harmoni. Våra vardagliga upplevelser utgörs, till största delen, av den här typen av spontan automatisk anpassning. Den levda kroppen är ett smidigt ”kropp-själ-värld”-system.

På samma sätt som det ständigt pågår ett samspel mellan kroppsliga och själsliga nivåer hos subjektet, pågår ett ständigt samtal mellan människan och världen. I ett kontinuerligt samspel svarar vi på världen och dess kallelse, och samtidigt utfrågar vi den. På kroppsliga, psykiska och sociala nivåer är vi ständigt utmanade och involverade i det som försiggår runt omkring oss. Vi hittar det vi behöver för att bemästra

och förstå, arbeta och njuta. Det kan handla om att kunna utföra en intellektuell uppgift, eller att lära sig något nytt, som att köra bil eller spela schack, eller ibland blir vi utmanade på ett existentiellt plan, och då måste vi anpassa vår grundläggande förståelse av hur saker och ting är inför nya oväntade omständigheter och insikter.

Merleau-Ponty beskriver samspelet mellan människa och värld (situation) i termer av strukturer. Strukturer är de kroppsliga, psykologiska, sociokulturella mönster som vägleder vårt sätt att uppfatta och handskas med världen. Det är tack vare våra strukturer som vi kan uppleva världen som bekant. Vi behöver inte ägna energi åt att koncentrera oss på kroppen när vi utför vanemässiga rörelser, inte heller behöver vi lära om vårt modersmål när vi ska tala. Strukturer är med nödvändighet sedimenterade, dvs de tenderar att upprepas i invanda mönster och därmed blir det möjligt för oss att ägna oss åt det som är nytt och spännande. Men strukturer är inte enbart stabila och sedimenterade, utan också rörliga och transformerbara. För att ta ett exempel, hur går det till när vi ska lära oss ett främmande språk? I början låter det nya språket helt obegripligt. Man förstår ingenting, och det kan te sig som en övermäktig uppgift. Men man lär sig först ett ord, och sedan ett ord till, och så småningom så har man erövrat ett nytt språk. När lärde vi oss språket? Det går inte att peka på ett enda ögonblick då det skedde, utan snarare får vi se det som en gradvis transformering av en språkstruktur. En transformation har skett, och det som var nytt och främmande har blivit en del av vår språkliga sedimentering.

Eftersom vi är öppna för det nya kan vi hela tiden utöka vår repertoar och utveckla mer och mer nyanserade sätt att handskas med världen. Om strukturer inte vore transformerbara, skulle vi bara se det vi brukar se och tänka det vi brukar tänka, göra det vi brukar göra. Strukturer både sedimenterar våra upplevelser och vår förståelse av världen i stabila mönster, men det är också möjligt för oss att skapa nya strukturer, eftersom strukturer också är spontana, rörliga och transformerbara. Och när vi har transformerat våra strukturer, blir den nya strukturen en del av den invanda. Till exempel, om jag har lärt mig att spela piano, kan jag inte annat än att framöver uppleva pianot på ett annat sätt än jag gjorde innan jag kunde spela. Min upplevelse av pianot har transformerats både perceptuellt (jag ser nu de olika tangenterna i deras inbördes relation) kroppsligt (det känns annorlunda att

sitta framför pianot) och även kognitiv/emotionellt (att jag kanske får tankar och känslor om detta instrument som inte fanns innan jag kunde spela). Genom levd erfarenhet har jag förvärvat en ny struktur gentemot pianot som är en transformering av den gamla. Att transformera en struktur är att uppnå en ny harmoni. Strukturtransformering reducerar den spänningen som det nya alltid introducerar. Strukturer ska vara lagom stabila, lagom rörliga och spänningsreducerande. De hjälper oss uppnå en ny harmoni eller ekvilibrium med det som utmanar oss.

Genom att utgå ifrån den levda kroppen (en kropp-själ-värld-enhet) i stället för den objektiva kroppen, och använda oss av strukturtransformeringar i stället för stimulus-respons-tänkande, kan vi börja förstå psykosomatik på ett nytt sätt. Jag har i min avhandling beskrivit psykosomatik som först och främst en kollaps i strukturtransformeringar. När vi utmanas av någonting i våra liv som vi inte härbärgerar med våra sedimenterade, invanda strukturer, måste vi transformera dem för att återigen erövra balans och förstå vår värld. Det psykosomatiska symptomet uppstår när vi inte förmår transformera våra strukturer. I stället för att formulera en "själslig" mening kring det som har skett, responderar vi till det som utmanar oss med ett kroppssymptom, en kroppsmening på den kroppsliga nivån. Det blir kroppen som träder in och försöker uttrycka och kommunicera det som inte går att formulera på den själsliga nivån med tankar, känslor och direkta tal. Meningen är levd och uttryckt som kropp. Kroppsmening är ett försök till att återerövra harmoni, fast svaret är på fel nivå. De psykosomatiska symptomen kan inte lösa upp spänningen som har uppstått, för det krävs en strukturtransformering på den nivå där utmaningen har visat sig. En problematisk arbetssituation kan inte bemästras genom somatiska behandlingar av ryggsmärtor. Hur många gånger patienten än söker för somatiska besvär, kommer hon inte åt den adekvata meningsnivån. Psykosomatisk problematik är att inte förmå hitta den rätta nivån som kan lösa upp de problem som har uppstått i den levda kroppen.

Med den levda kroppen i centrum, finner vi en enhetlig utgångspunkt som tar hänsyn till människan som både kropp och själ. Vi ska inte förstå kroppens nivå som fysiologiska processer pågående i en meningslös, objektiv kropp, och inte heller skall det psykologiska uppfattas som en sfär bortom kroppens närvaro. Kropp och själ är integrerade och riktade mot världen som *existens*, och de svårigheter vi har att förstå denna enhet härstammar från felaktiga konceptualiseringar av kropp

och själ. Att existera som människa är just att vara denna tvetydiga blandning – på en och samma gång – både kroppsligt och själsligt konstituerad. Kropp, intentioner och värld (situation) är närvarande i ett och samma flöde, trots att vi vill tenderar att göra analytiska distinktioner i denna helhet. Psykosomatik bör uppfattas framför allt som ett sätt att vara-mot-världen, då kroppsliga strukturer och nivåer framträder i ett misslyckat försök att uttrycka en mening som inte låter sig formas på adekvat (psykosocial) nivå. Psykosomatisk etiologi handlar då inte om hur ett *pour-soi* (medvetande) kan interagera med en *en-soi* (materiella kroppen) utan snarare om hur den levda kroppen ”väljer” en kroppsmening i brist på strukturtransformering.

Litteratur

BULLINGTON, JENNIFER. 1999. *The Mysterious Life of the Body: A New Look at Psychosomatics*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

MERLEAU-PONTY, MAURICE. 1942/1963. *The Structure of Behavior*. Boston: Beacon Press.

MERLEAU-PONTY, MAURICE. 1945. *Phénoménologie de la Perception*. Paris: Éditions Gallimard.

NAGEL, THOMAS, 1994. Consciousness and objective reality, i R Warner & T Szubka (red) *The Mind-Body Problem*, ss 63–68. Oxford: Blackwell Publishers.